

Практична робота 6

СКЛАДАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ СПИСКІВ ЛІТЕРАТУРИ

Мета: навчитися правильно складати та оформлювати списки літератури відповідно до ДСТУ 8302:2015 тощо.

ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

ЗА ДСТУ 8302:2015 (з прикладами)**

ДСТУ 8302:2015 встановлює єдині правила оформлення бібліографічних посилань у наукових роботах.

Посилання подаються *мовою оригіналу*.

Прізвище автора зазначають *перед ініціалами* (Петренко І. І.).

Елементи опису подаються у суворій послідовності з використанням встановлених розділових знаків.

Назви джерел наводять *повністю*, без довільних скорочень.

Для електронних ресурсів обов'язково вказують позначку [Електронний ресурс], URL та дату звернення.

ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ

1. Книга одного автора

Петренко І. І. Економіка природокористування. Київ : Наука, 2020. 256 с.

Іванова В. Д. Технологія виробництва продуктів бджільництва : курс лекцій. Миколаїв : МДАУ, 2009. 245 с.

2. Книга двох або трьох авторів

Шевченко О. П., Мороз В. В. Управління земельними ресурсами. Львів : Академвид, 2018. 312 с.

3. Книга з чотирма і більше авторами

Астрономія : навч. посіб. / І. А. Климишин та ін. Одеса : Астропринт, 2012. 352 с.

Міжнародна торгівля / Ю. Г. Козак та ін. 5-те вид., перероб. та допов. Київ : Центр учб. літ., 2015. 272 с.

4. Книга без зазначення автора (з редактором тощо)

Економічна енциклопедія / за ред. В. В. Шевченка. Київ : Альманах, 2016. 304 с.

Атлас зоології / уклад.: Х. Тола, Є. Інф'єста. Харків : Ранок, 2005. 96 с.

5. Стаття з наукового журналу

Кравченко Л. В. Розвиток міського простору в умовах сталого розвитку. *Просторове планування*. 2021. № 3. С. 45–53

Зайцева О. М. Варіантність у родовій категоризації іменників: (на матеріалі мовлення сучас. укр. телебачення). *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія «Філологія»*. 2018. Т. 21, № 1. С. 121-130.

Кольцова Я. І., Нікітін С. В. Одержання пористих склокристалічних матеріалів з використанням паливного шлаку. *Питання хімії та хімічної технології*. 2020. № 1. С. 33-38. DOI: 10.32434/0321-4095-2020-128-1-33-38 (дата звернення: 11.06.2020).

6. Інтернет-джерело

1. «Файлу» чи файла»: який родовий відмінок слова «файл»? *Kyiv Dictionary*. URL: <https://www.kyivdictionary.com/uk/grammar/uk/consulenza-linguistica/vypusk3/failu-faila/> (дата звернення: 20.05.2025).
2. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют на дату 11.06.2025. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerates?date=11.06.2020&period=daily> (дата звернення: 11.06.2025).
3. Приймак Д. М., Томіленко О. В., Ковальчук З. Ю. «Підодіяльник»: як правильно сказати українською? *Kyiv Dictionary*. URL: <https://www.kyivdictionary.com/uk/grammar/uk/how-to-say/pidodiialnyk/> (дата звернення: 09.06.2024).
4. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. URL: <http://www.univ.kiev.ua/> (дата звернення: 05.11.2024).
5. APA Style Introduction. *Purdue University*. URL: https://owl.purdue.edu/owl/research_and_citation/apa_style/apa_style_in_troduction.html (date of access: 09.06.2025).

7. Дисертація

Герасименко Ю. А. Рецепція української історії в західноєвропейській прозі кінця XX – початку XXI століття : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.05. Бердянськ, 2019. 259 с.

Наконечний А. Б. Примусове відчуження земельних ділянок за законодавством України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Одеса, 2025. 225 с.

8. Автореферат дисертації

Скарга О. О. Транснаціоналізація туристичних послуг в умовах глобалізації : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.02. Маріуполь, 2019. 22 с.

Єргієва К. І. Фортепіанна гра як жанрово-комунікативний та інтерпретативно-стильовий феномен : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03. Одеса, 2019. 17 с.

9. Матеріали конференції

Тези доповіді:

Святецька А. В. Діалектизми у повісті М. Коцюбинського «Тіні забутих предків» : семантико-стилістичний аспект. *Стратегії розвитку та пріоритетні завдання філологічних наук* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 19—20 жовт. 2018 р. / Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 2018. С. 19—23.

Киридон А., Троян С. М. Грушевський і основні етапи українського державотворення. *Міжнародна наукова конференція до 150-річчя М. С. Грушевського* : тези доп., 17 верес. 2016 р., Острог / редкол.: Винар Л.-Р. та ін. Острог, 2016. С. 44—47.

Івченко В. О. Проблема правового регулювання імпідменту в Україні. *Актуальні проблеми сучасної науки і правоохоронної діяльності* : тези доп. учасників XXV Наук.-практ. конф. курсантів та студентів, м. Харків, 17 трав. 2018 р. / Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. С. 35-36.

10. Закон, нормативний акт

Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25.04.2019 р. № 2704-VIII : станом на 19 квіт. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19> (дата звернення: 11.06.2020).

Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI : станом на 02 квіт. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 09.06.2025).

Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб : Постанова Каб. Міністрів України від 30.08.2017 р. № 704 : станом на 29 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/704-2017-%D0%BF> (дата звернення: 05.05.2025).

Про відзначення державними нагородами України працівників Національного університету «Чернігівська політехніка» : Указ Президента України від 09.06.2020 р. № 215/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2152020-34077> (дата звернення: 11.06.2020).

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЗА СТИЛЕМ APA (6TH EDITION)

Список джерел розміщується наприкінці роботи під назвою **References** (без перекладу).

Джерела вказуються **в алфавітному порядку** за прізвищем першого автора.

Якщо автор **відсутній** – джерело сортується за першими словами назви.

Усі джерела оформлюються з використанням відступу (hanging indent) – 1,25 см.

Мова назв джерел не змінюється: якщо джерело українською – назва наводиться українською.

2. Оформлення авторів

Формат імені: **Прізвище, Ініціали.**

Якщо авторів 2–7: перелічуються всі, розділяючи комою, перед останнім — **&**:

Ivanov, I. O., Petrenko, P. P., & Kovalenko, S. V.

Якщо авторів **8 і більше**: вказуємо перших 6, потім ставимо ..., і вказуємо останнього автора.

3. Рік видання

Рік ставиться у **круглих дужках** після імені автора:
(2014).

4. Назва роботи

Назви оформлюються **курсивом** (книги / звіти), статті — **без курсиву і без лапок**.

У назві використовується **sentence case**:

пишемо з великої літери лише **перше слово назви та власні назви**.

Приклад:

Environmental planning and sustainable development.

5. Оформлення різних видів джерел

а) Книга

Прізвище, І. І. (Рік). Назва книги: Підзаголовок. Місце видання: Видавництво.

Приклад:

Sachs, J. (2015). The age of sustainable development. New York, NY: Columbia University Press.

б) Стаття в журналі

Прізвище, І. І. (Рік). Назва статті. Назва журналу, Т том(№ випуску), сторінки.

Приклад:

Brown, L. (2017). Urban resilience in post-conflict regions. Journal of Urban Studies, 45(3), 120–135.

в) Розділ у колективній монографії / збірнику

Прізвище, І. І. (Рік). Назва розділу. У Прізвище редактора (Ed.), Назва книги (сторінки). Місце: Видавництво.

г) Онлайн-джерело / веб-сторінка

Прізвище, І. І. (Рік). Назва матеріалу. Отримано з <https://...>

6. Внутрішньотекстові посилання

Використовується формат: **(Прізвище, Рік)**

При прямому цитуванні додаємо сторінку: **(Прізвище, Рік, р. 15)**

7. Часті помилки, яких варто уникати

Помилка	Як правильно
---------	--------------

Використання лапок у назвах	Без лапок
Усі слова з великої літери	Лише перше слово + власні назви
Невірне розділення авторів	Між авторами – кома , перед останнім – &
Пропуск року видання	Рік обов’язковий

Короткий приклад оформленого фрагмента References

References

Brown, L. (2017). Urban resilience in post-conflict regions. *Journal of Urban Studies*, 45(3), 120–135.

Sachs, J. (2015). *The age of sustainable development*. New York, NY: Columbia University Press.

World Bank. (2020). *Ukraine urban development review*. Retrieved from <https://www.worldbank.org/ukraine>

Основні стилі цитування

Стиль	Галузь використання	Особливості
APA (American Psychological Association)	соціальні науки, педагогіка, психологія	Посилання у дужках (<i>Автор, рік</i>), наприклад: (<i>Smith, 2020</i>).
MLA (Modern Language Association)	гуманітарні науки, літературознавство	Посилання на автора і сторінку без року: (<i>Smith 25</i>).
Chicago / Turabian	історія, мистецтвознавство	Може бути у форматі «виносок» або «автор-дата».
Harvard	міжнародні наукові публікації, економіка, природничі науки	Схожий на APA: (<i>Author, Year</i>); список літератури – за абеткою.
IEEE	технічні, інженерні науки	Нумеровані посилання у квадратних дужках: [1], [2].
ДСТУ 8302:2015 (український стандарт)	офіційні українські наукові роботи, дисертації	Використовується <i>опис джерела в списку літератури</i> , без внутрішньотекстових дужкових посилань (іноді – нарядкові номери).

Приклади оформлення

1. За ДСТУ 8302:2015

Бородюк І. О. Урбанізаційні процеси в Україні: сучасний стан і тенденції розвитку // Демографія та соціальна економіка. 2025. №1. С. 45–57.

2. За APA

Borodiuk, I. (2025). Urbanization processes in Ukraine: Current state and development trends. *Demography and Social Economy*, 1, 45–57.

3. За IEEE

[1] I. Borodiuk, “Urbanization processes in Ukraine: Current state and development trends,” *Demography and Social Economy*, no. 1, pp. 45–57, 2025.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1. Скласти бібліографічне посилання на книгу.

Книга для завдання:

Автор: Іваненко І. П.

Назва: Економіка природокористування

Місце видання: Київ

Видавництво: Наукова думка

Рік видання: 2020

Кількість сторінок: 320

Завдання: оформити за ДСТУ 8302:2015.

Завдання 2. Скласти бібліографічне посилання на статтю.

Стаття для завдання:

Автор: Петренко О. С.

Назва: Соціальні аспекти землекористування

Журнал: Земельні ресурси та економіка

Рік: 2022

Т. 10, № 3

С. 45–52

Завдання 3. Скласти бібліографічне посилання на електронне джерело.

Джерело:

Назва: Державна служба статистики України

URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>

Дата звернення: 01.11.2025

Завдання 4. Скласти повний список літератури (5–6 джерел – за темою свого дослідження), використовуючи різні типи джерел: книги, статті, нормативні документи, електронні ресурси.

Вимоги:

Використовувати правила ДСТУ 8302:2015.

Розташувати джерела в алфавітному порядку.

Вказати повні дані для кожного джерела.

Завдання 5. Визначення стилю цитування

Прочитайте наведені приклади посилань у тексті та визначте, який стиль цитування використовується:

1. (Іваненко, 2020)
2. [1]
3. ¹ Іваненко І. А. Економіка природокористування. – Київ: Наука, 2020.
4. Brown (2021) стверджує, що...

Підказка: Оберіть з варіантів: APA, Harvard, Vancouver, Chicago.

Завдання 6. Оформлення посилання в тексті використовуючи наведені джерела, складіть правильне посилання у тексті для кожного стилю:

Джерела для завдання:

Іваненко І. А. Економіка природокористування. – Київ: Наука, 2020.

Brown, John. Urban Sustainability. Chicago: University Press, 2021.

Завдання:

1. Напишіть приклад посилання у **тексті** для APA style.
2. Напишіть приклад посилання у **тексті** для Harvard style.
3. Напишіть приклад посилання у **тексті** для Vancouver style.
4. Напишіть приклад посилання у **тексті** для Chicago style.

Завдання 7. Узгодженість стилю. Виберіть один стиль цитування (APA, Harvard, Vancouver або Chicago) і переписіть наведений абзац, вставивши правильні посилання у тексті відповідно до обраного стилю:

Вихідний абзац (без посилань)

Сучасна економіка природокористування базується на принципах сталого розвитку, раціонального використання ресурсів та екологічної безпеки.

Ефективне управління природними ресурсами передбачає баланс між економічними вигодами, екологічними обмеженнями та соціальними потребами. Особливе значення має впровадження екологічних інновацій, що сприяють зменшенню негативного впливу на довкілля та підвищенню ресурсоефективності виробництва.

Переписаний абзац у стилі APA

Сучасна економіка природокористування базується на принципах сталого розвитку, що поєднують раціональне використання природних ресурсів з екологічною безпекою (Sachs, 2015). Ефективне управління природними ресурсами передбачає досягнення рівноваги між економічними вигодами, екологічними обмеженнями та соціальними потребами суспільства (Costanza et al., 2017). У цьому контексті важливу роль відіграє впровадження екологічних інновацій, спрямованих на підвищення ресурсоефективності виробництва та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище (OECD, 2021).

Список використаних джерел (у стилі APA)

1. Costanza, R., de Groot, R., Braat, L., Kubiszewski, I., Fioramonti, L., Sutton, P., ... & Grasso, M. (2017). *Twenty years of ecosystem services: How far have we come and how far do we still need to go? Ecosystem Services*, 28(1), 1–16. <https://doi.org/10.1016/j.ecoser.2017.09.008>

2. OECD. (2021). *Green innovation and sustainable growth*. Organisation for Economic Co-operation and Development. <https://www.oecd.org/environment/innovation>

3. Sachs, J. D. (2015). *The age of sustainable development*. Columbia University Press.

Список використаних джерел (у стилі Harvard, Vancouver або Chicago)

.....

.....

.....

Завдання 8. Практичне оформлення списку літератури

Складіть список літератури за темою Вашого дослідження використаних джерел у обраному стилі цитування (відповідно до ДСТУ 8302:2015) – 15-20 джерел.

Сформувати висновок практичної роботи

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ : Держстандарт України, 2016. 16 с.
2. Publication manual of the American Psychological Association / American Psychological Association. 6th ed. Washington, DC : APA, 2010. 290 p.
3. Каким должен быть научный журнал? Open Science in Ukraine. URL: [https:// openscience.in.ua/approved-journal.html](https://openscience.in.ua/approved-journal.html) (дата звернення: 17.12.2020)
4. Кириллова О. В. Подготовка российских журналов для зарубежной аналитической базы данных Scopus: рекомендации и комментарии. URL: [http://www. elsevierscience.ru/fi les/add-journal-to-scopus.pdf](http://www.elsevierscience.ru/files/add-journal-to-scopus.pdf) (дата звернення: 17.12.2020)
5. Кудінов І. О. Основи наукового цитування. URL: <https://www.donnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/8/2019/08/Kudinov-I.O.-Osnovi-naukovogoczituvannya.pdf> (дата звернення: 17.12.2020)
6. Радченко А. І. Методичні рекомендації щодо нового стандарту «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» (ДСТУ 8302:2015). 2-ге вид., доповн. Київ : Академперіодика, 2017. 18 с. URL: [http:// akademperiodyka.org.ua/sites/default/fi les/manual_Radchenko_2017.pdf](http://akademperiodyka.org.ua/sites/default/files/manual_Radchenko_2017.pdf) (дата звернення: 17.12.2020)
7. Тихонкова І. О. Список літератури до наукової статті – важливий індикатор якості статті (як не мати зайвого клопоту з його оформленням). Наука

України у світовому інформаційному просторі. 2015. Вип. 11. С. 100–106. <https://core.ac.uk/download/pdf/87411947.pdf> (дата звернення: 17.12.2020)

8. Цитати у науковій статті: поради як правильно їх оформлювати. Publ. Science. URL: <https://ua.publ.science/uk/blog/tsitaty-v-nauchnoy-statye-sovetykak-pravilno-ikh-oformlyat> (дата звернення: 17.12.2020)

9. Шевчук С. В., Клименко І. В. Основні правила бібліографічного опису джерел, оформлювання покликань. Українська мова за професійним спрямуванням. 2-ге вид., виправ. і доп. Київ : Алерта, 2011. С. 548–553. URL: https://pidru4niki.com/1821071240665/dokumentoznavstvo/osnovni_pravila_bibliografichnogo_opisu_dzherel_oformlyuvannya_poklikan (дата звернення: 17.12.2020)